

۱۴۱۹۰

بررسی شیوع عوارض تزریقات وریدی در بیماران بستری
در بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی تهران

مهدیه دستجردی

پایان نامه جهت اخذ درجه فوق لیسانس آموزش پرستاری
(داخلی - جراحی)

استاد راهنما:

سرکار خانم زهرا منجمد

اساتید مشاور:

سرکار خانم خدیجه عظیمی و جناب آقای دکتر سقراط فقیهزاده

دانشکده پرستاری و مامایی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

اسفندماه ۱۳۶۹

۱۴۱۹۰

" بسمه تعالی "

دانشگاه پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران

بدینوسیله گواهی میشود که پایان نامه کارشناسی ارشد خانم
مهدیه دستجردی تحت عنوان : " بررسی شیوع عوارض تزریقات وریدی در
بیماران بستری در بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی تهران " در تاریخ
۱۳۶۹/۱۲/۱۸ تحت نظارت این دانشکده به پایان رسیده است .

امضاء استاد راهنما : زهره پارسیان

امضاء استاد مشاور : زهره پارسیان

زهره پارسیان
ریاست دانشکده پرستاری و مامایی
دانشگاه علوم پزشکی تهران

تقديم به :

پدروما درعزیزم که با محتبهای خویش مرا مدیون صفا و مهر
خودسا ختند .

تقدیم به :

دکترعلیرضا مهران‌افزا که مرغ روحش توان ماندن در قفس تن
رانداشت و از شری به شریا پرید.

تقديم به :

جامعه پرستاران ايران .

الف

سیاس و تشکر

با نام حکیمی که انسان را به مثابه مسمار، آلام و شادیدراچون پتک، باقلم تکوین برلوح امکان، مکون کرد تا هرچه براوکوبند درکنه اشیاء بیشتر فرو رود و بیشتر بدانند تا مقاوم بیاستد. ذات مقدسش انسان را چون زورقی بردریای پرمخاطره حیات مقدر کرد تا به حکم اراده و بااستعانت از شارع شرع و حاکم عقل، متاعی پربها، از این آبی پرگوهر بیرون کشد.

اکنون فریضا است که مراتب تشکر و سپاس بی شائبه و خالمانه خود را ابتداء به پیشگاه خداوند بزرگ و بلند مرتبه که مراد را این آخر خطیر یاری فرمود و سپس به حضور شریف سرکار خانم زهرا منجمداستاد را هنما و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران که همواره با ارائه رهنمودها، پیشنهادات سازنده و مثبت خود در تصحیح این پایان نامه از آغاز تا انجام مراسم امدت نموده اند سعی و تلاش بسیار مبذول داشته اند، تقدیم دارم.

پژوهشگر بدینوسیله مراتب قدردانی و تشکر خود را به حضور سرکار خانم خدیجه عظیمی استاد مشاور و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تهران که با صرف وقت بسیار، نظرات اصلاحی خود را بیدریغ جهت تدوین هرچه بهتر این مجموعه ارائه داشته اند، ابراز مینماید.

پژوهشگر همچنین در گردآوری این مجموعه از یاری بیدریغ و خالی از مزد و منت استادان یکرنگ و پرمهر خویش بهره مند بوده است که بدینوسیله مراتب قدردانی و تشکر خود را از تک تک اساتید مخصوصاً "از استادیان مشاور جناب آقای فقیه زاده عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس، که در مباحث آماری و تنظیم آن کوششهای صمیمانه مبذول داشته اند همچنین از

ب

جناب آقای دکتر بهرام فتح الله زاده ، مدیر گروه بخش میکروبیولوژی دانشگاه علوم پزشکی تهران و همکاران ایشان ، که مساعدت بی شائبه داشته اند ، تقدیم می‌دارد .

پژوهشگر از سرکار خانم زهره پارسا یکتا ریاست دانشکده پرستاری و ما مایی دانشگاه علوم پزشکی تهران و سرکار خانم فاطمه رسولی معاونت دانشکده پرستاری و ما مایی دانشگاه علوم پزشکی تهران و یکایک اعضای محترم هیئت علمی دانشکده ، که اگر همت عالی این صاحب‌رایان و نظر تلطف اربابان دانش و دست‌استعانت استادان فن نبود ، هرگز این مجموعه در مقابل شما مفتوح نمیشد . از مفتاحان این مجموعه که نقش بسزائی در مرصع کردن آن داشته اند ، کمال تشکر را دارم .

پژوهشگر تشکرات خالصانه خود را به حضور سرکار خانم فاطمه مشیرپور مسئول کتابخانه و همچنین کارکنان محترم و فعال کتابخانه دانشکده پرستاری و ما مایی دانشگاه علوم پزشکی و نیز کارکنان بخش اداری که در تدوین این پایان نامه همکاری داشته اند ، ابراز می‌دارد .

در خاتمه بجاست که از زحمات و محبت‌های بیدریغ پدر و مادر بزرگوار و مهربانم که با فداکاری بی‌حد خویش امکان ادامه تحصیل مرا فراهم نموده و همواره حامی و مشوقم بوده اند ، مراتب قدردانی و امتنان بعمل آید .

چکیده پژوهش

این پژوهش یک مطالعه توصیفی تحلیلی است که بمنظور مطالعه و بررسی شیوع عوارض تزریقات وریدی در بیماران بستری در بیمارستانهای دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۶۹ انجام گرفته است.

هدف کلی این پژوهش، بررسی شیوع عوارض تزریقات وریدی در بیماران بستری در بیمارستانها است و اهداف جزئی آن به ترتیب عبارت از: تعیین شیوع فلبیت، تولید لخته کاتتر داخل کاتتر، نشت (ارتشاح)، هما توم، واکنش نسبت به چسب و همچنین تعیین شیوع آلودگی و نسوع میکروارگانیزمهای موجود در محل تزریق، نوک کاتتر، محلول تزریقی و خون بیماران مبتلا به عارضه فلبیت میباشد.

این پژوهش روی ۴۰۰ بیمار بزرگسال بستری در بخشهای داخلی و جراحی (به غیر از اطفال، خون، ریه، سرطان، کلیه، همودیالیز، عفونی و غدد) ۹ بیمارستان وابسته به دانشگاه علوم پزشکی تهران که همگی آنان تزریقات وریدی دریافت میکردند، انجام شده است. بیماران مذکور از طریق نمونه گیری تصادفی انتخاب و به مدت ۷۲ ساعت تحت مشاهده و بررسی قرار گرفتند و سپس از میان کلیه بیماران که دچار فلبیت بودند ۷۰ بیمار بطور تصادفی جهت انجام چهار نمونه کشت (کشت پوست، کشت نوک کاتتر، کشت محلول تزریقی، کشت خون) انتخاب و تحت بررسیهای آزمایشگاهی قرار گرفتند.

داده‌ها توسط کامپیوتر با استفاده از روشهای آماری نظیر آزمون کای دو، ضریب توافق چوپروف، آزمون فیشر و ضریب تصحیح یتس تجزیه و تحلیل گردید. یافته‌ها و نتایج این پژوهش در ۵۷ جدول خلاصه شده است. در این پژوهش تاء شیر متغیرهایی نظیر سن، جنس، محل تزریق، وسیله تزریقی، نوع داروی تزریقی و نوع سرم دریافتی بر شیوع عوارض بررسی

گردیده است و همچنین زمان رخداد عوارض مورد توجه قرار گرفته است .
 نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بین سن و جنس و عوارضی نظیر
 فلبیت ، ایجاد لخته داخل کاتتر ، نشت ، همتوم و واکنش نسبت به چسب
 ارتباطی وجود ندارد .

در رابطه با هدف اول ، مشخص شد که در ۷/۷۶٪ بیماران مورد مطالعه
 فلبیت رخ داده که شایعترین محل آن با ۳/۸۹٪ در ناحیه پشت دست بوده
 است و بیمارانی که آنژیوکت شماره ۱۶ داشته اند بیش از یک نوع داروی -
 آنتی بیوتیک وریدی و همچنین بیش از یک نوع سرم دریافت میکرده اند -
 به ترتیب با ۱/۸۶٪ ، ۱/۹۸٪ و ۷/۸۵٪ بیشترین میزان رخداد فلبیت را به
 خود اختصاص داده اند . بیشترین زمان رخداد فلبیت در فاصله ۲۴-۴۸
 ساعت پس از تزریق بوده است .

در رابطه با هدف دوم ، مشخص شد که در ۷/۶۱٪ بیماران مورد مطالعه
 لخته داخل کاتتر ایجاد شده که شایعترین محل آن با ۴/۷۱٪ در ناحیه پشت
 دست بوده است و بیمارانی که آنژیوکت شماره ۱۶ داشته اند بیش از یک نوع
 داروی آنتی بیوتیک وریدی و همچنین بیش از یک نوع سرم دریافت میکرده اند
 به ترتیب با ۴/۷۰٪ ، ۴/۶۴٪ و ۸/۷۳٪ بیشترین میزان رخداد ایجاد لخته
 داخل کاتتر را به خود اختصاص داده اند . بیشترین زمان رخداد ایجاد لخته
 داخل کاتتر در فاصله زمانی ۲۴-۱۲ ساعت پس از تزریق بوده است و ۳/۹۹٪
 بیمارانی که جریان ناکافی سرم داشته اند دچار این عارضه شده بودند .

در رابطه با هدف سوم مشخص شد که در ۶٪ بیماران مورد مطالعه عارضه
 نشت (ارتشاح) رخ داده است و شایعترین محل آن با ۷/۱۰٪ در ناحیه
 پشت دست بوده و همچنین بیمارانی که اسکالپ وین داشته اند با ۹/۷۸٪
 بیشترین میزان این عارضه را به خود اختصاص داده اند و بیشترین زمان
 رخداد نشت (ارتشاح) در فاصله ۲۴-۱۲ ساعت پس از تزریق بوده است .

در رابطه با هدف چهارم مشخص شد که در ۷/۵٪ بیماران عارضه‌ها توم رخ داده است و شایعترین محل آن با ۹/۹٪ در ناحیه مفصل مچ بوده و همچنین بیمارانیکه اسکالپ‌وین داشته‌اند با ۴۷/۴٪ بیشترین میزان این عارضه را به خود اختصاص داده‌اند و بیشترین زمان رخدادها توم در فاصله زمانی ۱۲-۲۴ ساعت پس از تزریق بوده است.

در رابطه با هدف پنجم مشخص شد که ۱۷٪ بیماران واکنش نسبت به چسب ناحیه تزریق داشته‌اند و شایعترین محل آن با ۱۸/۴٪ در ناحیه مفصل آرنج بوده و همچنین بیمارانیکه آنژیوکت شماره ۱۶ داشته‌اند با ۱۸/۱٪ بیشترین میزان این عارضه را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین زمان رخداد این عارضه در فاصله زمانی ۱۲-۱۳ ساعت پس از تزریق بوده است.

در رابطه با آخرین هدف که تعیین نوع میکروارگانیسم‌های موجود در کشت پوست، کشت نوک کاتتر، کشت محلول و کشت خون می‌باشد از میان ۷۰ بیمار مورد مطالعه که دچار عارضه فلبیت بودند، فقط ۵ نفر آنان هیچگونه کشت مثبتی نداشتند و ۹۲/۹٪ بیماران مورد مطالعه دارای کشت پوست مثبت و ۸۱/۴٪ آنان دارای کشت نوک کاتتر مثبت و همچنین ۷۸/۶٪ دارای کشت محلول مثبت بودند.

شایان ذکر است، بدلیل اینکه بیماران مورد مطالعه به میزان متفاوتی تحت درمان با آنتی‌بیوتیک‌های وسیع‌الطیف بودند، کشت خون آنان منفی بوده است. در کلیه کشتهای یاد شده، میکروارگانیسم‌های استافیلوکوک اپیدرمیس و استافیلوکوک ارئوس به ترتیب بیشترین درصد کلی با سیل کمترین میزان را دارا بوده‌اند. بعلاوه بررسی نتایج آماری نشان می‌دهد که بین میکروارگانیسم‌های مشاهده شده در کشت پوست و کشت نوک کاتتر و همچنین میکروارگانیسم‌های مشاهده شده در کشت پوست و کشت محلول و نیز میکروارگانیزم‌های مشاهده شده در کشت نوک کاتتر و کشت محلول ارتباط همبستگی وجود

دارد، این نتایج بیان کننده این مطلب است که آلودگی یک ناحیه
میتواند باعث آلودگی نواحی دیگر گردد و این امر اهمیت رعایت نکات
تکنیک آسپتیک را در هنگام انجام تزریقات وریدی، علاوه بر بکارگیری
کلیه تمهیدات لازم از جانب پرستاران، جهت جلوگیری از بروز عوارض دیگر
نشان میدهد.

فهرست مطالب

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
الف	سیاس
ج	چکیده پژوهش
ز	فهرست مطالب
ط	فهرست جداول
۱	فصل یک - معرفی پژوهش : .....
۱	- زمینه پژوهش
۸	- بیان مسئله پژوهش
۸	- اهداف پژوهش
۹	- فرضیه و یا سئوالهای پژوهش
۱۰	- تعریف واژه ها
۱۳	- پیش فرضها (گمانه ها)
۱۴	- محدودیت پژوهش
۱۵	- اهمیت پژوهش
۱۷	فصل دوم - دانستنیهای موجود در مورد عنوان پژوهش : .....
۱۷	- چهارچوب پنداشتی پژوهش
۲۱	- مروری بر مطالعات انجام شده
۸۹	فصل سوم - روش پژوهش : .....
۸۹	- نوع پژوهش
۹۰	- جا معه پژوهش
۹۰	- نمونه پژوهش
۹۱	- مشخصات واحدهای مورد پژوهش

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۹۱	- محیط پژوهش
۹۲	- روش گردآوری داده‌ها
۹۲	- ابزار گردآوری داده‌ها
۹۳	- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها
۹۴	- ملاحظات اخلاقی
۹۶	فصل چهارم - یافته‌های پژوهش : .....
۹۹	- جداول
۱۵۶	فصل پنجم - نتایج پژوهش : .....
۱۵۶	- خلاصه یافته‌ها
۱۶۵	- تجزیه و تحلیل یافته‌ها
۱۸۵	- نتیجه‌گیری نهایی
۱۸۷	- موارد استفاده در پرستاری
۱۸۹	- پیشنهادات برای پژوهش‌های بعدی
۱۹۱	خلاصه انگلیسی
۱۹۷	مجموعه فهرست منابع و مآخذ مورد استفاده پیوستها :

پیوست شماره ۱ : نمودارها

پیوست شماره ۲ : برگه مشاهده

فهرست جداول

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب

سن .

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب

جنس .

جدول شماره ۳: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب

محل وسیله تزریقی.

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب نوع

وسيله تزریقی بکاربرده شده .

جدول شماره ۵: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب

اندازه آنژیوکت های مورد استفاده .

جدول شماره ۶: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب نوع

داروی دریافتی.

جدول شماره ۷: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب نوع

سرم دریافتی .

جدول شماره ۸: بررسی تاء شیرمتغیرسن بیماران مورد پژوهش برحسب شیوع

عوارض تزریقات وریدی (فلبیت ، ایجا دلخته داخل کاتتر ،

نشت ، هما توم ، واکنش نسبت به چسب) .

جدول شماره ۹: بررسی تاء شیرمتغیرجنس بیماران مورد پژوهش برحسب شیوع

عوارض تزریقات وریدی (فلبیت ، ایجا دلخته داخل کاتتر ،

نشت ، هما توم ، واکنش نسبت به چسب) .

جدول شماره ۱۰: توزیع فراوانی مطلق و نسبی بیماران مورد پژوهش برحسب

پیدایش فلبیت و محل وسیله تزریقی.